

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, 2009. évi november hó 17. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

Az emberölés büntette miatt a vádlott ellen folyamatban volt büntető ügyben a Szegedi Fellebbviteli Főügyészség által a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Szegedi Ítéltábla Bf.I.430/2008/18. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A felülvizsgálat során felmerült 6.000 /hatezer/ forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyen sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

Az elsőfokon eljáró Békés Megyei Bíróság a 12.B.225/2008/14. számú, 2008. november 18-án kihirdetett ítéletével a terheltet a Btk. 166. § (1) és (2) bekezdés b.) és d.) pontja szerinti nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette miatt életfogytig tartó fegyházbüntetésre és a közügyek gyakorlásától 10 évi eltiltásra ítélte.

A feltételes szabadságra bocsátásának legkorábbi időpontját húsz évben határozta meg.

Rendelkezett a terhelt által előzetes fogvatartásban töltött időnek a beszámításáról; az ügyben lefoglalt lemezkazettának a

megsemmisítéséről, s kötelezte a terheltet 187.000 Ft bűnügyi költség megfizetésére is.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás a következőket tartalmazza:

A terhelt 1947-ben született rokkantnyugdíjas, havi jövedelme kb. 60.000 Ft. Elvált, egyedül él, általános iskolát végzett. Büntetlen előéletű. Vagyonát az általa lakott ház képezi. Személyiségzavara a beszámítási képességét nem érinti.

2005. augusztus 3-án délután 6 órától este 9 óráig, záróráig, a terhelt egy kocsmában italozott és játékgépezett, ennek során hatnyolc üveg sört fogyasztott, és mintegy 8000 forintot vesztett. A cselekmény idején szokványos alkoholos befolyásoltság alatt állt. Záróra után a terhelt hazament, otthon elaludt. Éjfél körüli időben a viharra felébredt, majd a vihart követően éjjel egy óra körül kerékpárral elindult a sértett házához azért, hogy az egyedül élő 76 éves asszony pénzét megszerezze.

A házhoz érve a drótkerítésen a kerékpárját átemelte, majd átugrott a kerítésen. Egy, a helyszínen talált székre felállt, és a kamra nyitva lévő ablakán át - arról a szúnyoghálót letépvé - bemászott a lakóépületbe.

A kamrából a konyhába jutott, ahol felkapcsolta a villanyt. A konyhából nyíló szobában aludt a sértett, aki a villany felkapcsolására felébredt, és kérdőre vonta a terheltet, mit keres a házában.

A terhelt az ágyban fekvő sértetthez ment, leemelte róla a takarót és lehúzta a bugyiját, majd a bal kezének mutató ujjával legalább egy alkalommal a sértett hüvelyébe felnyúlt. Később egy ismeretlen eszközt is a sértett hüvelyébe vezetett azért, hogy őt megalázza, sanyargassa, miközben a sértettől azt kérdezte, hol tartja a pénzét.

A sértett védekezése közben belekapott a terhelt szemébe; a terhelt a védekező sértett arcát, alsó állkapcsát legalább 8 alkalommal ököllel kis-közepes erővel megütötte; az alsó állkapocs területén egy tompa felszínű tárggyal is megütötte, s a nyakát egy alkalommal egy ismeretlen, éllel-heggyel rendelkező eszközzel megszúrta.

A sértettet a vállánál, mellkasánál fogva több esetben lenyomta, leszorította, s ugyancsak több alkalommal a sértett nyakát kézzel megragadta, őt fojtogatta, illetve a nyakát leszorította.

A sértett bántalmazását minimum 15-20 percig folytatta, eközben azt követelte tőle: árulja el, hol tartja az értékeit.

A bántalmazás következtében a sértett a fejsisak állományának bevérzését, az arcbőr, arckoponya lágyrészeinek többszörös,

kiterjedt bevérzését, a nyakon egy rendbeli szúrt sérülést, az áll alatt egy repesztett jellegű sérülést, a nyaki lágyrészek kiterjedt bevérzését, a gége porcos vázának többszörös törését, a gége kisizületeinek súlyos fokú bevérzését, a gége porcos váza körüli izomzat masszív bevérzését, jobboldali bordatöréseket, a hüvelybemenet nyálkahártyájának többszörös, felületes folytonossága megszakadását, a hüvely nyálkahártyájának többszörös, felületes folytonossága megszakadását, a szeméremcsont felső szárának vetületében bevérzést, a jobb oldali mellizom állományának bevérzését, és lágyburok alatti bevérzést szenvedett.

A lágyrész-sérülések, bevérzéssel járó hámsérülések kis-közepes erőbehatásokra jöttek létre, nyolc napon belül gyógyultak, miként a nyakat ért szúrt sérülés is.

A gége porcos vázának többszörös törése, a bordatörés nyolc napon túl gyógyuló sérülés volt, és a nyak, valamint a test leszorítása következtében alakult ki. Nyolc napon túl gyógyult a lágyburok alatti vérzés is.

A sértett a bántalmazással közvetlen okozati összefüggésben a helyszínen meghalt.

Halála a nyak tartós leszorítása, következményes fulladás miatt következett be.

A sérülések nagy száma és jellege alapján a bántalmazás a sértettnek az átlagost lényegesen meghaladó mértékű fájdalmat, szenvedést, félelemérzetet okozott.

A sértett bántalmazását követően a terhelt a szomszédos szobában lévő ruhásszekrényből eltulajdonított egy lemezkazettát benne 40.000 Ft készpénzzel, továbbá a konyhahelyiségből a sértett pénztárcáját is magához vette, benne 1.500 forinttal.

A cselekmény után a lakására ment, ahol a kazettát felfeszítette, a pénzt abból kivette, majd a kazettát a Körös-holtágba, az elkövetéskor viselt ruházatát pedig egy szemetes konténerbe dobta.

A bizonyítékok értékelése körében állapította meg a bíróság tényként, hogy a sértett nyakát ért erőbehatás, ami a halálát okozta, nagy erejű erőbehatás volt.

Továbbá a sértett a sérüléseit többféle testhelyzetben, közel azonos időben, élőben szenvedte el, és azok elszenvedése után még 15-20 percet élhetett. (elsőfokú ítélet 18. oldal)

A minősítés körében rögzítette, hogy a sértett a bántalmazása közben jajgatott (elsőfokú ítélet 19. oldal)

Az elsőfokú ítéletet az ügyész tudomásul vette, ellene a terhelt és a védő enyhítésért jelentettek be fellebbezést.

A Szegedi Fellebbviteli Főügyészség átiratában jelezte, hogy a megyei bíróság a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a Btk. 47/A. § (2) bekezdésében írt anyagi szabály megsértésével határozta meg; a súlyosítási tilalomra figyelemmel azonban ennek csupán a megállapítását és a tényállás kisebb mértékű kiegészítése mellett az ítélet helybenhagyását indítványozta.

Az ügyben másodfokon eljáró Szegedi Ítéltábla a védelmi fellebbezést tárgyalás alapján bírálta el.

A megállapított tényállást részben felderítetlennek tartotta, ezért részbizonyítás keretében az igazságügyi orvos szakértőket a bántalmazás körülményeire és a fulladás okára nézve meghallgatta.

A felvett bizonyítás és az iratok tartalma alapján a tényállást kiegészítette, illetve helyesbítette a következőkkel:

- A terhelt testmagassága kb. 167 cm, testsúlya a cselekmény idején 60-62 kg volt, míg a sértett testmagassága 159 cm, testsúlya pedig 50 kg körüli volt.
- A terhelt a sértett nyakát több alkalommal, nagy erővel ragadta meg, illetve szorította le.
- A nyakat a 15-20 perces bántalmazást követően tartósan leszorította és ez vezetett a sértett halálához.
- A bántalmazástól a sértett jobb oldali II. és III. bordái törtek el.
- A fejszakák állományának bevérvése és a lágyburok alatti vérzés kis-közepes erejű ütéstől - ütődéstől keletkezett.
- A halál oka a nyak tartós leszorítása miatt a nyaki verőerek elzáródása következtében fellépő fulladás volt.
- Az elsőfokú tényállásból (4. oldal 4. bekezdés) mellőzte azt, hogy a pénztárca a konyhában volt.

A részbizonyítás keretében meghallgatott szakértők véleményét ismertetve rögzítette azt is, hogy a sértett nyakán a bántalmazás során is többszörös erőbehatás és többszörös szorítás érvényesült, majd ezt követően történt a nyak tartós leszorítása, s ettől következett be a sértett halála néhány percen belül.

A tartós nyakleszorítás kezdetén a gyenge fizikumú sértett már eszméletét veszthette.

A fulladást előidéző nyaki szorításig még cselekvőképes lehetett, a mozgásképességét az addig keletkezett viszonylag „enyhe” sérülései nem befolyásolták. Azok közül egyik sem, és azok együttesen sem vezettek volna a halálához. (másodfokú ítélet 5. oldal)

A bűncselekmény minősítését felülbírálván az elsőfokú bíróság által megállapított egyenes ölési szándékot, és a nyereségvágyból történő

elkövetést az ítéltábla is helytállónak találta, ugyanekkor a különös kegyetlenséggel történő elkövetés megállapítását tévesnek tartotta.

A jogi álláspontját indokolva a másodfokú bíróság lényegében az alábbiakat fejtette ki:

Bár a terhelt 15-20 percig folyamatosan bántalmazta a sértettet, a neki okozott sérülések közül egyik sem, és azok együttesen sem vezettek volna a halálához, hiszen a sérülései közül a legsúlyosabbak (gége porcos vázának többszörös törése, a két bordatörés, a lágyburok alatti vérzés) tényleges gyógytartama nyolc napon túli, míg a többi sérülése nyolc napon belül gyógyuló, viszonylag „enyhe” sérülés volt.

Az orvosszakértői véleményben 25 pontban részletezett sérülések külsérelmi nyomok voltak, melyek nem jelentették egyben azt is, hogy az erőbehatások száma is ennyi volt, mivel egy-egy erőbehatás több külsérelmi nyomot is előidézhetett. Emellett – a szakvéleményben 10 pontban felsorolva – olyan sérülései is voltak a sértettnek, amelyeket megragadás, ütődés, védekezés következtében is elszenvedhetett.

Mindezek alapján pedig megállapítható, hogy a sérülésekhez vezető elkövetési mód, a sérülések száma és jellege nem volt az átlagost lényegesen meghaladó mértékben embertelen vagy brutális.

Az ezt követő, a halálhoz vezető fojtásból sem lehet ilyen következtetésre jutni, mivel az szorosan kapcsolódik magához az ölési cselekményhez, s annak végrehajtása során sem állítható, hogy a terhelt emberi mivoltából kivetkőzve, rendkívüli brutalitással cselekedett volna.

A fentiekre tekintettel a Szegedi Ítéltábla a Bf. 430/2008/18. számú, 2009. május 5. napján meghozott ítéletével az elsőfokú határozatot megváltoztatta: a különös kegyetlenséggel elkövetést mellőzte; a cselekményt nyereségvágyból elkövetett emberölés büntettének minősítette. A terhelt főbüntetését 15 év fegyházbüntetésre enyhítette és vele szemben 41.500 forint erejéig vagyonekobjást rendelt el.

* * *

Az itt megjelölt jogerős másodfokú ügydöntő határozat ellen, annak a megváltoztatása, a különös kegyetlenséggel elkövetés megállapítása, a terhelttel szemben életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása érdekében, a törvényes határidőn belül – 2009. június 22-én – a Szegedi Fellebbviteli Főügyészség nyújtott be felülvizsgálati indítványt.

Az indítványozó jogi álláspontja szerint a másodfokú bíróság a büntető anyagi jogi szabály megsértésével annak ellenére mellőzte a

különös kegyetlenséggel elkövetés megállapítását, hogy a terhelt cselekménye a Legfelsőbb Bíróság 15. számú irányelvében e minősített eset kapcsán kifejtett szempontoknak mindenben megfelelt.

Ez esetben pedig, minthogy a terhelt terhére egy olyan további minősítő körülmény jelentkezik, amelyre az elbírálás idején a törvény önmagában tíztől-tizenöt évig terjedő szabadságvesztést vagy életfogytig tartó szabadságvesztést írt elő, a határozott tartamban kiszabott szabadságvesztés is törvénysértő, életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása indokolt.

A Legfőbb Ügyészség írásbeli nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt fenntartotta. (BF.1824/2009.) Képviselője a nyilvános ülésen a terheltre életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását kérte azzal, hogy a feltételes szabadságra bocsátásának legkorábbi időpontját a Legfelsőbb Bíróság a Btk. 47/A. § (2) bekezdésének utolsó fordulata alapján, vagyis legalább harminc évben határozza meg.

A védő a támadott ítélet jogi okfejtésével értett egyet, s felszólalásában annak hatályában történő fenntartását kérte. Kifejtette, hogy az elsőfokú határozatban „ömlesztve” felsorolt sérülések máképp is értékelhetők, miután a megyei bíróság elmulasztotta annak vizsgálatát, hogy valamely külsérelmi nyommal melyik belső sérülés hozható összefüggésbe, így a sérülések nagyobb számából a különös kegyetlenségre következtetést vonni nem lehet. Hangsúlyozta, hogy a terhelt kizárólag a megfojtáskor fejtett ki az élet kioltásához szükséges erőbehatást, ekként pedig az ezt megelőző sérülések okozása és az ölési cselekmény külön választható.

A büntetés kérdését érintve a védő annak a véleményének adott hangot, hogy a támadott ítélettel kiszabott büntetés még a kétszeres minősülés esetén is illeszkedik a büntetési tételkeretek közé, az tehát - figyelemmel a terhelt egészségi állapotára is - törvénysértőnek nem tekinthető.

A terhelt az utolsó szó jogán tett nyilatkozatában azt az alapügyben is előadott védekezését ismételte meg, hogy nem ő, hanem a szomszéd ölte meg a sértettet.

* * *

A felülvizsgálati indítvány csupán részben, a cselekmény minősítését támadó részében alapos.

A Legfelsőbb Bíróság előre bocsátja, hogy a felülvizsgálati eljárásban a Be. 423. § (1) bekezdése értelmében a jogerős határozat által megállapított tényállás az irányadó. Azt tehát,

hogyan történt-e büntető anyagi jogi jogsértés, a Legfelsőbb Bíróság kizárólag a támadott ítéletben rögzített tények alapul vételével vizsgálhatja. A felülvizsgálati eljárásban kialakult gyakorlat szerint ide értendők azok a tények is, amelyeket az alapügyben eljáró bíróságok - ítéletszerkesztési hibából adódóan - nem a tényállásban, hanem a bizonyítékok értékelése körében vagy esetleg csak a jogi minősítés körében állapítottak meg.

A fentebb idézett eljárási szabályból következően a terheltnek azon nyilatkozatával, mely szerint a sértettet ő nem ölte meg, a Legfelsőbb Bíróság nem foglalkozott, hiszen ez a nyilatkozat eltérő tényeken alapult.

Ami a jogi minősítés kérdését illeti, tévedett a másodfokú bíróság, amikor a terhelt cselekvőségét nem folyamatában, és főként csak az általa okozott sérülések oldaláról, azok elemzésével vizsgálta. A különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés ismérveit a törvény nem határozza meg, arra nézve a Legfelsőbb Bíróság 15. számú irányelve ad útmutatást. A szóban lévő minősített eset megállapításánál elsősorban emberiességi, valamint erkölcsi szempontok a meghatározók.

Ezek alapján a különös kegyetlenség fogalma alá általában az átlagost lényegesen meghaladó, rendkívüli embertelenséggel, brutalitással, gátlástalanul, az emberi méltóság mély megalázásával véghezvitt ölési cselekmények vonhatók.

Az irányadó tények szerint a terhelt a vádbeli estén italozott, játékgépezett, melynek során a havi jövedelméhez képest jelentősebbnek tekinthető pénzösszeget veszített. Az ily módon elköltött pénzt bűncselekmény elkövetésével kívánta pótolni.

Az éjszakai órákban azért hatolt be az általa jól ismert, egyedül élő, idős asszony házába, hogy annak pénzét megszerezze.

A házba a kamra nyitott ablakán jutott be, váratlan megjelenésétől az álmából felriasztott, ágyban fekvő, gyenge fizikumú, 76 éves sértett szinte védekezésre képtelen, teljesen kiszolgáltatott helyzetbe került.

Ezt kihasználva a terhelt azonnal az ágyához ment; róla a takarót leemelte, alsó testét bugyiját lehúзва lemeztelenítette, s előbb az egyik ujjával, majd egy érdes felszínű eszközzel, nagyobb erővel a hüvelyébe felnyúlt.

Ezzel a cselekményével a kiszolgáltatott sértettet emberi méltóságában súlyosan sértette, női szemérmében is mélyen megalázta, és neki fájdalommal járó hüvelyi sérüléseket is okozott. E gátlástalan, durva „kezdet” után váltott módszerekkel 15-20 percen át folyamatosan tovább kínoztta, sanyargatta a sértettet, hogy megtudja, hol tartja az értékeit.

A kezével védekezni próbáló sértett arcára sorozat-öklütéseket mért, legalább nyolc esetben megütötte. Az alsó állkapcsára már egy

tompa tárgy használatával ütött rá, a nyakát pedig megint egy más eszközzel, egy éllel bíró tárggyal szúrta meg. Vállánál, mellkasánál fogva - bordatöréseket is előidézve - a sértettet többször az ágyra lenyomta. Ismétlődő jelleggel, nagy erővel, a gége porcos vázának többszörös törését is okozva, a sértett nyakát is leszorította, fojtogatta. Eközben a már testszerte - hüvelyében, fején, mellkasán - fájdalomérzettel járó sérülést elszenvedett, vérző, jajgató, de még eszméletén lévő sértett nyilvánvalóan fulladozott, levegő után kapkodott; felfokozott halálfélelmet, rettegést élt át, hiszen tudta, hogy a terhelt - akit ismert - nem fogja életben hagyni.

A terhelt az egész eseménysor brutális jellegéből, a bántalmazás elhúzódó voltából, a sértett látható szenvedéséből kétségkívül felismerte, hogy a pénz megszerzése érdekében a sértettnek az élet kioltásához feltétlenül szükséges szenvedésen messze túlmenő, testi és lelki gyötrelmet okoz.

Amikor pedig a sértett a gyötrelmek hatására megmondta, hol tartja a pénzét, a nyakát tartósan leszorítva őt megfojtotta; a pénzes kazettát, pénztárcáját magához vette és eltávozott.

Ekként pedig a terhelt cselekménye a Legfelsőbb Bíróság 15. számú irányelvében a különös kegyetlenséggel kapcsolatban felsorolt ismérveknek mindenben megfelel. Ezért annak a törvényes minősítése helyesen - egyenes szándékkal, nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette. (Btk. 166. § (1) és (2) bekezdés b.) és d.) pontja)

Ennek ellenére a felülvizsgálati indítvány egészében mégsem alapos.

A Be. 416. § (1) bekezdésének b.) pontja szerint a büntetés megváltoztatására akkor nyílik törvényi lehetőség, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt az alapügyben eljáró bíróságok törvénysértő büntetést szabtak ki.

A jelen esetben azonban a cselekmény részbeni törvénysértő minősítése törvénysértő büntetéskiszabást nem eredményezett. Amint arra a terhelt védője helytállóan hivatkozott, a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos anyagi jogi szabály az emberölés bármely - akár többszörösen is - minősülő esetére 10 évtől 15 évig terjedő szabadságvesztést, vagy életfogytig tartó szabadságvesztést írt elő.

Az ítélőtábla által kiszabott 15 évi szabadságvesztés a határozott ideig tartó szabadságvesztés felső határának felel meg, ekként büntetési tételkeretet a többszörös minősülés ellenére nem sért.

A terhelt a cselekmény elkövetésekor 58. életévében volt, büntetlen előélettel rendelkezett. Rokkant nyugdíjas, amely tényből következően egészségi állapota is megromlott.

Életkorára és egészségi állapotára figyelemmel a határozatlan tartamú szabadságvesztés alkalmazása - tekintettel arra is, hogy feltételes szabadságra bocsátása csak harminc év elteltével lenne lehetséges, - számára tartalmilag életfogytig tartó büntetést eredményezne, amely a Btk. 83. § (1) bekezdésében meghatározott büntetéskiszabási elveknek nem felel meg.

Cselekményének kiemelkedő tárgyi súlyát, és bűnösségének magasabb fokát a határozott tartamú szabadságvesztés maximális tartamában meghatározott büntetés kellőképpen kifejezi, és az alkalmasnak látszik a büntetési cél elérésére is.

Mindezekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott másodfokú határozatot a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban felmerült bűnügyi költséget a Be. 429. §-ának (1) bekezdése értelmében az állam viseli.

E végzés elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatának a lehetőségét pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b.) pontja kizárja.

Az ismételt felülvizsgálati indítványra vonatkozó tájékoztatás a Be. 418. §-ának (3) és 421. §-ának (3) bekezdésén alapszik.

Budapest, 2009. november 17.

Dr. Édes Tamás s. k. a tanács elnöke, Dr. Horváth Ibolya
s. k. előadó bíró, Dr. Mészár Róza s. k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírószági tisztviselő
MTné